

ผลการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม
Effects of Using Role-Playing Activities to Enhance the Social Behaviors of Kindergarteners
in a Multicultural Classroom

ณัฐรุจา ทาโทม^{1*} สุกัลยา สุเมธ² และ เซวง ซ็อนบุญ³

Natruja Thathom^{1*} Sukanlaya Sucher² and Chaweng Sonboon³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมก่อนและหลังการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ ประชากร คือ เด็กอนุบาล อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มสหเมืองชลบุรี 1 ประกอบด้วย 3 โรงเรียน จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 36 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับฉลากมา 1 โรงเรียน และกำหนดให้สมาชิกในห้องเรียนดังกล่าวทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ คือ แผนการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ และแบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และดัชนีประสิทธิผล ผลการวิจัย พบว่า 1) ดัชนีประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ มีค่าเท่ากับ 0.9318 หรือคิดเป็นร้อยละ 98.13 แสดงว่า เด็กอนุบาลมีพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมสูงขึ้น 2) เด็กอนุบาลมีพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมได้

คำสำคัญ : กิจกรรมบทบาทสมมติ, พฤติกรรมทางสังคม, ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม, เด็กอนุบาล

Article Info: Received 14 May, 2022; Received in revised form 23 June, 2022; Accepted 28 June, 2022

¹ นิสิตระดับปริญญาโทสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล : 62920348@go.buu.ac.th

Graduate Student, Division of Early Childhood Education, Faculty of Education, Burapha University Email: 62920348@go.buu.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล : sukanlaya@buu.ac.th

Lecturer of Early Childhood Education Division, Faculty of Education, Burapha University Email: sukanlaya@buu.ac.th

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อีเมล : chawengsak@buu.ac.th

Lecturer of Early Childhood Education Division, Faculty of Education, Burapha University Email: chawengsak@buu.ac.th

* Corresponding Author

Abstract

The current research endeavor aimed to study the effectiveness index of role-play activities, as well as compare the social behaviors of preschool students in a multicultural classroom before and after the role-play activities. The population included 36 five and six year-old preschool students who studied in the second semester of 2564 in Kindergarten 3 which was Chonburi's mixed class group 1 consisting of three classes from three schools. The sample was selected by means of a cluster sampling of schools and a random selection of a school. All class members were assigned as the research sample. The research tools were a role-play experience plan and an assessment form of social behaviors of kindergarteners in a multicultural classroom. The data was analyzed using mean, standard deviation, a *t*-test, and an effectiveness index. The results revealed that first, the value of the effectiveness index of role-play activities was equivalent to 0.9318 or 98.13%, showing improvement in social behaviors of kindergarteners in the multicultural class. Secondly, their social behaviors were enhanced with a statistical significance of .05, meaning role-play activities can enhance social behaviors of kindergarteners in the multicultural class.

Keywords: role-playing activities, social behaviors, multicultural classroom, kindergarteners

บทนำ

การจัดการศึกษาในโรงเรียนที่มีเด็กต่างชาติพันธุ์เรียนร่วมกัน ในลักษณะที่เรียกว่า ห้องเรียนพหุวัฒนธรรม เด็กต่างชาติพันธุ์เหล่านี้จะต้องเผชิญการเรียนรู้ร่วมกับเด็กนักเรียนไทยที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งทางด้านภาษา วัฒนธรรม การแต่งกาย ลักษณะนิสัยส่วนตัวเนื่องมาจากพื้นฐานทางด้านการศึกษา อื่นๆ ทั้งบริบททางด้านสังคมและการเมือง ที่แตกต่างกัน ซึ่งบริบทเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และการเข้าสังคมของเด็ก (ณัฐยาภรณ์ ผ่องแผ้ว, 2557) การจัดการศึกษาในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมเป็นกระบวนการจัดการศึกษาที่คำนึงถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมแห่งความหลากหลายทางวัฒนธรรม ให้การยอมรับ เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์และเป็นสุข (รสสุคนธ์ เนาวบุต, 2557)

กระทรวงศึกษาธิการให้ความสำคัญถึงพัฒนาการทางด้านสังคมของเด็ก ดังจะเห็นได้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กอายุ 3 - 6 ปี คือ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยเป็นการแสดงออกทางสังคมในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล และสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมแสดงออกจะบ่งบอกให้เห็นถึงเจตคติและค่านิยมเฉพาะตนของบุคคลคนนั้น เด็กในวัย 3 - 6 ปี เป็นวัยที่เริ่มเรียนรู้บทบาทของผู้ใหญ่ โดยการจินตนาการและเล่นบทบาทสมมติ เตรียมพร้อมที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวและในโรงเรียน มีสมาธิจดจ่อในการทำกิจกรรมนานขึ้น เริ่มเข้าใจผู้อื่นและชักชวนเพื่อนเล่นบทบาทสมมติ ซึ่งเพื่อนเริ่มมีบทบาทสำคัญ เข้าใจการแบ่งปัน และความยุติธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ผู้ที่มีพัฒนาการทางด้านสังคมที่ดีจะมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นเช่นเดียวกับตนเอง (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2554) การที่เด็กมีพฤติกรรมทางสังคมไม่เหมาะสมจะทำให้เด็กปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ยาก และอาจก่อให้เกิดปัญหาขาดทักษะในการเข้าสังคมต่อไปในอนาคตได้

การเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมสำหรับเด็กอนุบาลนั้น ควรฝึกเด็กให้มีความร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ทำตามข้อตกลง ร่วมพูดคุยแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบงานที่มีมอบหมายให้ และทำจนสำเร็จ (สายชน วงसान, 2557)

2547) การที่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เล่นกับกลุ่มเด็กที่แตกต่างไปจากตน เช่น ต่างภาษา ต่างเชื้อชาติ ต่างชาติพันธุ์ ต่างพื้นเพทางเศรษฐกิจสังคม เป็นสิ่งที่เด็กแสดงออกถึงการมีพฤติกรรมทางสังคมเชิงบวกที่ดี แสดงออกถึงพฤติกรรม การปรับตัวทางสังคม ซึ่งเป็นการตระหนักรู้ การเห็นคุณค่าของความแตกต่างระหว่างบุคคล และยอมรับนับถือ ในความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) การแสดงออกถึงการช่วยเหลือ เป็นพฤติกรรมทางสังคมรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กจะ เปลี่ยนแปลงไปตามวัย และยังเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับการให้เหตุผลทางจริยธรรม (เบญจา แสงมลิ, 2545) ซึ่งธรรมชาติของ เด็กปฐมวัยเมื่อเด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีและได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมมากขึ้น เด็กจะสามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น แสดงออกถึงการแบ่งปัน การให้ การเสียสละสิ่งของตนเองแก่ผู้อื่น (Beaty, 2005)

การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กอนุบาลนั้น ครูควรให้ความสำคัญและคำนึงถึงธรรมชาติของเด็ก จัดกิจกรรมที่หลากหลายและคำนึงถึงรูปแบบการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กได้เลือกทำอย่างอิสระตามความสนใจ ความถนัด และความต้องการของตนเอง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ทั้งในด้านพัฒนาการการเรียนรู้และความแตกต่าง ระหว่างบุคคล โดยการจัดประสบการณ์ให้กับเด็กอนุบาลในด้านการอยู่ร่วมกันในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมนั้น ควรคำนึงถึง ความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ของการอยู่ร่วมกัน ภายในสังคม ไม่ให้เกิดการแบ่งแยก การล้อเลียน การถูกเลือกปฏิบัติ และไม่เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมอื่น ดังจะเห็นได้ในคู่มือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่ได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในหัวข้อประสบการณ์ สำคัญที่ส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม ด้วยการสนับสนุนให้เด็กได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ รอบตัว จากการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ผ่านการเรียนรู้ทางสังคม เช่น การเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นวิธีสอนรูปแบบหนึ่งที่สามารถเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลได้ เนื่องจาก เน้นให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมบทบาทสมมติช่วยให้เด็กได้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดทั้งของ ตนเองและผู้อื่น เปลี่ยนทัศนคติ พฤติกรรม รวมทั้งค่านิยมและการปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็ก ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้บทบาทในเรื่องราวที่เขาสนใจซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัว ปรับพฤติกรรมทางสังคม และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดี (กรมวิชาการ, 2540) สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2560) กล่าวว่า วิธีการสอนโดยใช้การแสดงบทบาทสมมติ คือ กระบวนการที่ผู้สอนช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตาม วัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการให้ผู้เรียนสวมบทบาทในสถานการณ์ซึ่งมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริงและแสดงออกตาม ความรู้สึกนึกคิดของตน นอกจากนี้ ผุสดี ภูอินทร์ (2558) กล่าวถึงความสำคัญของการแสดงบทบาทสมมติไว้ว่า เป็นการช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น รู้จักร่วมมือ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น ยอมรับและเป็นมิตรกับผู้อื่น

สภาพบริบทสังคมโรงเรียนที่ผู้วิจัยเลือกทำการวิจัยในครั้งนี้ เป็นบริบทที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม อันสืบเนื่องมาจากเด็กอนุบาลที่เข้ารับการศึกษาในโรงเรียนมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ประกอบด้วย ชาวพม่า ชาวลาว ชาวกัมพูชา และชาวไทย ที่มีวัฒนธรรมท้องถิ่นอันเป็นเอกลักษณ์ มีวิถีชีวิตที่มีความหลากหลายทั้งในเรื่องของความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณี ภาษา ศาสนาและความเชื่อ ผู้วิจัยพบสภาพปัญหาในชั้นเรียนซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมอยู่ร่วมกันในสังคม ในด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และการร่วมมือ ด้วยปัญหาดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะใช้กิจกรรมบทบาท สมมติเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม ทั้งนี้เพื่อช่วยให้เด็กอนุบาลได้อยู่ใน ห้องเรียนพหุวัฒนธรรมอย่างมีความสุข มีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมตามวัย ยอมรับวัฒนธรรมอื่นที่มีความแตกต่างจาก ของตน และเรียนรู้การใช้ชีวิตในสังคมพหุวัฒนธรรมอย่างมีคุณค่าต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมก่อนและหลังการใช้กิจกรรม

บทบาทสมมติ

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองพื้นฐาน (pre-experimental research) แบบ one-group pretest-posttest design โดยประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมก่อนและหลังการทดลอง

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 กลุ่มสหเมืองชลบุรี 1 อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 มีบริบททางสังคมใกล้เคียงกัน คุณลักษณะและจำนวนสมาชิกมีความคล้ายคลึงกันทุกห้องเรียน ประกอบด้วย 3 โรงเรียน จำนวน 3 ห้องเรียน รวม 36 คน ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากประชากรโดยการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่มด้วยวิธีการจับฉลากมา 1 โรงเรียน และกำหนดให้สมาชิกในห้องเรียนดังกล่าวทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนวัดบางเป้ง (กุหลาบราษฎร์อำนวยการ) จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 12 คน เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ ความสมัครใจของผู้ปกครองในการเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์การคัดออก ได้แก่ เวลาการเข้าร่วมโครงการวิจัยไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 และผู้ปกครองสามารถถอนตัวจากการเข้าร่วมโครงการได้ตลอดเวลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยเครื่องมือ 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ จำนวน 8 หน่วย ดำเนินการจัดกิจกรรมในช่วงของกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ครั้งละ 40 นาที สัปดาห์ละ 4 วัน จำนวน 8 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม โดยแบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมประกอบด้วย 3 องค์กรประกอบ แต่ละองค์ประกอบมี 2 ตัวชี้วัด รวมทั้งหมด 6 ข้อ 18 คะแนน ใช้แบบประเมินฯ ก่อนและหลังการทดลองชุดเดียวกัน โดยใช้มาตรฐานค่าแบบบรรยาย (scoring rubric) 3 ระดับคุณภาพ แปลผลคะแนนเทียบกับเกณฑ์เพื่อระบุระดับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แผนการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

- 1.1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมบทบาทสมมติและพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาล จากนั้นสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (ตาราง 1)

ตาราง 1

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

ขั้นตอนกิจกรรมบทบาทสมมติ	การจัดกิจกรรม
วันที่ 1 ขั้นนำเสนอสถานการณ์ (40 นาที)	ครูสร้างความสนใจและนำเข้าสู่บทเรียนด้วยกิจกรรมต่าง ๆ (การท่องคำคล้องจอง การเล่านิทาน การใช้ปริศนาคำทาย) สนทนา ซักถาม ทบทวนประสบการณ์เดิม นำเสนอเนื้อหาในการสร้างสถานการณ์การแสดงบทบาทสมมติโดยการใช้บัตรภาพประกอบ เด็กร่วมกันเลือกสถานการณ์ที่อยากแสดงบทบาทสมมติ 2 สถานการณ์ และร่วมกันคิดเรื่องราวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในการแสดงบทบาทสมมติ 2 เรื่อง
วันที่ 2 ขั้นเลือกผู้แสดงและสร้างฉาก (40 นาที)	เด็กแบ่งกลุ่ม 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 คน ด้วยวิธีการจับฉลาก (สมาชิกในกลุ่มจะหมุนเวียนสลับกันไปทุกสัปดาห์) เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันกำหนดบทบาทตัวละครในการแสดงบทบาทสมมติของแต่ละคน และวาดภาพร่างของฉากประกอบการแสดง โดยคำนึงถึงการสร้างฉากง่าย ๆ ใช้อุปกรณ์ที่มีอยู่แล้วภายในห้องเรียน แต่ละกลุ่มนำเสนอหน้าชั้นเรียน
วันที่ 3 ขั้นเตรียมผู้สังเกตการณ์ (10 นาที)	เด็กและครูร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเป็นผู้ชมที่ดี และสังเกตเรื่องราวการแสดงบทบาทสมมติของเพื่อนกลุ่มอื่น
ขั้นแสดงบทบาทสมมติ (30 นาที)	เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกันจัดเตรียมฉากตามภาพร่างที่ออกแบบไว้แล้ว เด็กทำการแสดงบทบาทสมมติอย่างอิสระ เมื่อมีหนึ่งกลุ่มทำการแสดงอีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นผู้ชม และสลับกันเป็นผู้แสดงและผู้ชม
วันที่ 4 ขั้นอภิปรายความรู้สึก (10 นาที)	เด็กและครูร่วมกันอภิปรายสรุปการแสดงบทบาทสมมติของแต่ละกลุ่ม สะท้อนข้อคิดที่ได้จากการเรื่องราวที่เพื่อนแสดง เล่าความความรู้สึกของตนเองจากการแสดงบทบาทสมมติ
ขั้นประเมินผลการเรียนรู้ (30 นาที)	เด็กทำกิจกรรมกลุ่มตามกลุ่มการแสดงบทบาทสมมติ โดยการวาดภาพเรื่องราวที่กลุ่มตนได้ทำการแสดง นำเสนอหน้าชั้นเรียน เด็กและครูร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากการแสดงบทบาทสมมติ ให้ข้อเสนอแนะและให้กำลังใจในการแสดงบทบาทสมมติครั้งต่อไป

1.2 สร้างแผนการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ แล้วนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 คน แล้วนำมาหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งผลการประเมิน พบว่า แบบแผนการจัดประสบการณ์ฯ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 -1.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.84

1.3 นำร่องแผนการจัดประสบการณ์ฯ กับเด็กอนุบาลที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดเตาปูน จำนวน 1 ห้องเรียน จากนั้นปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียน พหุวัฒนธรรม

2.1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลและรูปแบบวิธีการประเมินผลที่เหมาะสมกับเด็กอนุบาล จากนั้นกำหนดโครงสร้างองค์ประกอบแบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียน พหุวัฒนธรรม (ตาราง 2)

ตาราง 2

โครงสร้างองค์ประกอบแบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม

องค์ประกอบ	ตัวบ่งชี้	พฤติกรรมทางสังคมที่ประเมิน
1. ด้านการช่วยเหลือ	1.1 การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการกระทำ	1.1.1 เด็กช่วยเหลือเพื่อนในการลงมือกระทำต่าง ๆ เช่น จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ช่วยยกวัสดุอุปกรณ์ เมื่อเห็นว่า เพื่อนต้องการความช่วยเหลือ ช่วยหยิบยื่นหรือส่งอุปกรณ์ให้เพื่อน ช่วยเก็บสิ่งของเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วด้วยความเต็มใจ โดยไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนทั้งที่เป็นวัฒนธรรมเดียวกันหรือเพื่อนต่างวัฒนธรรม
	1.2 การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยวาจา	1.1.2 เด็กให้คำแนะนำหรือข้อเสนอแนะง่าย ๆ กับเพื่อน เมื่อเห็นว่าเพื่อนต้องการความช่วยเหลือ โดยไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนทั้งที่เป็นวัฒนธรรมเดียวกันหรือเพื่อนต่างวัฒนธรรม
2. ด้านการแบ่งปัน	2.1 การแบ่งปันสิ่งของของตนเองและส่วนรวมให้ผู้อื่นด้วยการกระทำ	2.2.1 เด็กแบ่งปันสิ่งของ ของเล่น ของใช้ หยิบหรือส่งวัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อน ขณะทำกิจกรรมด้วยการกระทำ โดยไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนทั้งที่เป็นวัฒนธรรมเดียวกันหรือเพื่อนต่างวัฒนธรรม
	2.2 การแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยวาจา โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	2.2.2 เด็กพูดชักชวนให้เพื่อนร่วมใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกันและไม่หวังสิ่งของตอบแทน โดยไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนทั้งที่เป็นวัฒนธรรมเดียวกันหรือเพื่อนต่างวัฒนธรรม
3. ด้านการร่วมมือ	3.1 การร่วมมือกับผู้อื่นด้วยการกระทำ	3.3.1 เด็กปฏิบัติตามกฎ กติกา ของกลุ่ม ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนจนประสบผลสำเร็จ โดยไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนทั้งที่เป็นวัฒนธรรมเดียวกันหรือเพื่อนต่างวัฒนธรรมด้วยความเต็มใจ
	3.2 การร่วมมือกับผู้อื่นด้วยวาจา	3.3.2 เด็กให้ความร่วมมือโดยร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยน และยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากของตน โดยไม่เลือกปฏิบัติกับเพื่อนทั้งที่เป็นวัฒนธรรมเดียวกันหรือเพื่อนต่างวัฒนธรรม ด้วยความเต็มใจ

2.2 สร้างคู่มือและแบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม กำหนดเกณฑ์การประเมินเป็นแบบมาตรฐานค่าแบบบรรยาย 3 ระดับ คือ ระดับ 1 ระดับ 2 และระดับ 3 ขึ้นอยู่กับลักษณะการบรรยายพฤติกรรมของตัวบ่งชี้พฤติกรรมแต่ละรายการ ซึ่งผลการประเมินพบว่าแบบประเมินฯ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง .67 -1.00 ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.87

2.3 นำร่องแบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โดยมีผู้ประเมิน 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้ประเมิน (RAI) ผลได้เท่ากับ 0.94 แสดงว่า แบบประเมินมีค่าความเชื่อมั่นที่สอดคล้องกัน สามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัย ดังนี้

1. ดำเนินการประเมินพฤติกรรมทางสังคมก่อนการทดลอง (pretest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม วันละ 3 คน เป็นระยะเวลา 4 วัน

2. ดำเนินการทำการทดลองสอนตามแผนการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติกับกลุ่มตัวอย่าง ในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40 นาที รวม 32 ครั้ง

3. ดำเนินการประเมินพฤติกรรมทางสังคมหลังการทดลอง (posttest) กับกลุ่มตัวอย่าง โดยสังเกตพฤติกรรมทางสังคมในช่วงกิจกรรมเสริมประสบการณ์ โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม วันละ 3 คน เป็นระยะเวลา 4 วัน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลคะแนนเทียบกับเกณฑ์ เพื่อระบุระดับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม โดยแบ่งเกณฑ์อันตรภาคชั้นเป็น 3 ช่วงคะแนน ดังนี้

ช่วงคะแนน 2.34 – 3.00 หมายถึง อยู่ในระดับดี

ช่วงคะแนน 1.67 – 2.33 หมายถึง อยู่ในระดับพอใช้

ช่วงคะแนน 1.00 – 1.66 หมายถึง อยู่ในระดับควรส่งเสริม

2. หาค่าดัชนีประสิทธิผล (effectiveness index: E.I.) ของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

3. ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที

เปรียบเทียบผลต่างระหว่างค่าคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สถิติการทดสอบที (*t*-test for dependent sample)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องผลการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (ตาราง 3)

ตาราง 3

ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.) ของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

n	คะแนนเต็ม	ผลรวมคะแนน		(E.I.)
		ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง	
12	18	84	207	0.9318

ข้อมูลจากตาราง 3 พบว่า การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม เท่ากับ 0.9318 แสดงว่า เด็กอนุบาลมีพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมสูงขึ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 93.18

ผู้วิจัยนำคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กก่อนและหลังการทดลอง ตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูลด้วยสถิติ Shapiro-Wilk Test พบว่า ค่า Sig. ของคะแนนก่อนการทดลอง เท่ากับ .372 หลังการทดลอง เท่ากับ .078 ซึ่งมากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า ข้อมูลเป็นการแจกแจงปกติ ตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ *t*-test

2. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ (ตาราง 4)

ตาราง 4

ค่าเฉลี่ยระดับคะแนนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม ก่อนและหลังการทดลอง

องค์ประกอบพฤติกรรมทางสังคม	ก่อนการทดลอง (n=12)			หลังการทดลอง (n=12)		
	M	SD	ผล	M	SD	ผล
ด้านการช่วยเหลือ	1.21	.33	ควรส่งเสริม	2.88	.22	ดี
ตัวบ่งชี้ 1.1 การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยการกระทำ	1.25	.28	ควรส่งเสริม	2.92	.45	ดี
ตัวบ่งชี้ 1.2 การช่วยเหลือผู้อื่นด้วยวาจา	1.17	.38	ควรส่งเสริม	2.83	.38	ดี
ด้านการแบ่งปัน	1.04	.14	ควรส่งเสริม	2.79	.33	ดี
ตัวบ่งชี้ 2.1 การแบ่งปันสิ่งของของตนเองและส่วนรวมให้ผู้อื่นด้วยการกระทำ	1.00	.00	ควรส่งเสริม	2.75	.45	ดี
ตัวบ่งชี้ 2.2 การแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่นด้วยวาจาโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน	1.08	.38	ควรส่งเสริม	2.83	.28	ดี
ด้านการร่วมมือ	1.29	.33	ควรส่งเสริม	2.92	.19	ดี
ตัวบ่งชี้ 3.1 การร่วมมือกับผู้อื่นด้วยการกระทำ	1.25	.45	ควรส่งเสริม	2.83	.38	ดี
ตัวบ่งชี้ 3.2 การร่วมมือกับผู้อื่นด้วยวาจา	1.33	.49	ควรส่งเสริม	3.00	.00	ดี
รวมพฤติกรรมทางสังคม 3 ด้าน	1.18	.13	ควรส่งเสริม	2.86	.09	ดี

ข้อมูลจากตาราง 4 พบว่า ก่อนการทดลองเด็กอนุบาลมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมโดยรวม อยู่ในระดับควรส่งเสริม ($M = 1.18$) หลังการทดลองอยู่ในระดับดี ($M = 2.86$) เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการร่วมมือ ด้านการช่วยเหลือ และด้านการแบ่งปัน

ตาราง 5

การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรม ก่อนและหลังการทดลอง

พฤติกรรมทางสังคม	n	M	SD	t	df	Sig.
ก่อนการทดลอง	12	1.18	.13	43.91*	11	.00
หลังการทดลอง	12	2.86	.09			

หมายเหตุ : * $p < .05$

ข้อมูลจากตาราง 5 พบว่า เด็กอนุบาลมีพฤติกรรมทางสังคมหลังการทดลอง ($M = 2.86, SD = .09$) สูงกว่าก่อนการทดลอง ($M = 1.18, SD = .13$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมให้สูงขึ้นได้

อภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาดัชนีประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ

ค่าดัชนีประสิทธิผลของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ เท่ากับ 0.9318 แสดงว่า เด็กอนุบาลมีพฤติกรรมทางสังคมสูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 93.18 ทั้งนี้เนื่องมาจาก การจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติมีขั้นตอนที่ครอบคลุมสามารถช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีขั้นตอนการจัดประสบการณ์การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ชี้นำเสนอสถานการณ์ 2) ชี้นำเลือกผู้แสดงและสร้างฉาก 3) ชี้นำเตรียมผู้สังเกตการณ์ 4) ชี้นำแสดงบทบาทสมมติ 5) ชี้นำอภิปรายความรู้สึก และ 6) ชี้นำประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งในแต่ละขั้นตอนแสดงให้เห็นถึงการเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง จนเด็กสามารถพัฒนาและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคม มีความเข้าใจในตัวเองและเกิดการเรียนรู้ไปในทางที่ดีขึ้น

กิจกรรมบทบาทสมมติในการวิจัยครั้งนี้ แต่ละขั้นตอนเป็นกิจกรรมที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อนเด็กได้เรียนรู้และฝึกการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ทำกิจกรรมร่วมกันจนสำเร็จบรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกในการปรับพฤติกรรมทางสังคมในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กได้เรียนรู้วิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี พฤติกรรมที่เด็กแสดงถึงการมีมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และพฤติกรรมการปรับตัวของเด็กให้เข้ากับบุคคลในสังคมที่เด็กเป็นสมาชิกอยู่ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2556) โดยการใช้คำพูดในการสื่อความหมายให้เพื่อน ๆ ในกลุ่มรับรู้และเข้าใจ เรียนรู้ทักษะต่าง ๆ ที่ได้จากการทำกิจกรรมบวกกับประสบการณ์ที่ตนเองรู้แล้วและนำมาแลกเปลี่ยนร่วมกัน ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากของตน ร่วมมือในการปฏิบัติตนตามกฎ กติกา ข้อตกลง ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ซึ่งการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันอย่างใกล้ชิด ยังทำให้เด็กเกิดความสุขในขณะที่ทำกิจกรรม สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2560) ที่กล่าวว่า บทบาทสมมติช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้เกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้น คือ มีความมั่นใจมากขึ้น สามารถปรับตัวได้ รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัสชา บุญศิริ (2560) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานสามารถเสริมสร้างให้เด็กปฐมวัยมีความสามารถทางภาษาและการกล้าแสดงออกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิระนะ ดวงภูเมฆ (2561) ที่พบว่า กิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติ สามารถส่งเสริมให้เด็กอนุบาลมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น อีกทั้งการมีปฏิสัมพันธ์และตอบสนองทางสังคมของเด็กจะทำให้เด็กมีความสามารถในการเข้าใจสถานการณ์ อารมณ์ ความรู้สึกและความต้องการของผู้อื่น ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทางสังคม (Smith et al., 2011) กิจกรรมบทบาทสมมติเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ขั้นตอนหนึ่งที่สำคัญของการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติ คือ การแสดงบทบาทสมมติ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เด็กได้ทำกิจกรรมการแสดงตามสถานการณ์ร่วมกับเพื่อนอย่างอิสระ แสดงออกถึงพฤติกรรมทางสังคมทั้งทางวาจาและการกระทำ การทำกิจกรรมในขั้นตอนนี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมแสดงออกถึงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสมได้เป็นอย่างดี ตัวอย่างเช่น เด็กแสดงออกถึงการช่วยเหลือกันในการให้คำแนะนำระหว่างแสดงบทบาทสมมติ เมื่อเห็นว่า เพื่อนต้องการความช่วยเหลือ ให้ข้อเสนอแนะง่าย ๆ ในการแสดงให้กับเพื่อน หรือเมื่อเห็นว่า เพื่อนต้องการความช่วยเหลือ พุดชักชวนและแบ่งปันให้เพื่อนใช้อุปกรณ์สำหรับการแสดงร่วมกัน ช่วยหยิบยื่นหรือ

ส่งอุปกรณ์ให้เพื่อนขณะทำการแสดงรวมถึงร่วมมือในการแสดงบทบาทสมมติให้บรรลุเป้าหมาย จะเห็นได้ว่า เด็กจะค่อย ๆ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมจากการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อน สอดคล้องกับ เยาวพา เดชะคุปต์ (2554) ที่กล่าวว่า บทบาทสมมติช่วยเปลี่ยนความรู้สึก เจตคติของผู้เรียนโดยไม่รู้ตัวและรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัศมี บุญศิริ (2556) ที่พบว่า การจัดกิจกรรมบทบาทสมมติทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการอยู่ร่วมกันในสังคมของเด็กปฐมวัยที่สูงขึ้น สอดคล้องกับ กุลยา ต้นติผลาชีวะ (2556) ที่กล่าวว่า กิจกรรมที่เด็กได้ทำงานร่วมกับเพื่อนอย่างมีความหมาย จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มมากขึ้น และส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2. การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กอนุบาลในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติ

เด็กอนุบาลมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมทางสังคมในห้องเรียนพหุวัฒนธรรมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณารายด้านและโดยรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ แสดงว่า การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติสามารถเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมด้านการช่วยเหลือ ด้านการแบ่งปัน ด้านการร่วมมือได้ทั้งนี้เนื่องมาจากการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติตามขั้นตอนต่าง ๆ เป็นการจัดกิจกรรมที่เน้นให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจในตัวผู้อื่นมากขึ้น จนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางสังคมของตนไปในทางที่ดีและอยู่ร่วมกันกับเพื่อนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ รูปแบบของพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยจะปรากฏในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน เช่น การร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่ม การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม ให้ความร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ จนสำเร็จบรรลุจุดหมาย (Hurlock, 1978) สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2560) ได้กล่าวว่า การที่เด็กทำงานร่วมกับกลุ่ม ช่วยให้เด็กเรียนรู้อย่างรอบคอบ เมื่อเด็กได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น จะมีปฏิริยาโต้ตอบร่วมกัน มีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับ สายชน วงसानน (2547) ได้กล่าวว่า การที่เด็กให้ความร่วมมือทำกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนในกลุ่มทำตามข้อตกลงของกลุ่ม ร่วมพูดคุยแสดงความคิดเห็นร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม มีความรับผิดชอบงานที่กลุ่มมอบหมายให้และทำงานสำเร็จ จะทำให้เด็กปรับเปลี่ยนความคิดจะช่วยให้เด็กเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้

กิจกรรมบทบาทสมมติในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนที่ส่งเสริมให้เด็กลงมือปฏิบัติจริงผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเพื่อนในกลุ่ม ร่วมมือกันในการทำงาน คอยช่วยเหลือกันในการลงมือกระทำต่าง ๆ เช่น จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ ช่วยหยิบยื่นหรือส่งอุปกรณ์ให้เพื่อน ช่วยเก็บสิ่งของเมื่อทำกิจกรรมเสร็จแล้วด้วยความเต็มใจ เด็กได้มีโอกาสร่วมพูดคุยสนทนาแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะร่วมกันผ่านการทำกิจกรรมกลุ่ม คอยช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาที่สถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จและเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเชิงบวก สอดคล้องกับ ทิศนา แคมมณี (2560) ได้กล่าวว่า กิจกรรมบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคมและมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้น การเรียนรู้การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งจำเป็น การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยฝึกการปฏิบัติตนในสังคมได้มาก อีกทั้งกิจกรรมบทบาทสมมติเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนทำกิจกรรมร่วมกัน ได้เรียนรู้และเข้าใจผู้อื่นมากขึ้น รู้จักการแบ่งปัน มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ ทำให้เกิดความคุ้นเคยและไว้วางใจ สอดคล้องกับ Smith et al. (2011) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลยอมสละหรือให้ยืมสิ่งของที่เป็นของตนเอง หรือสิ่งของที่ตนเองเคยครอบครอง เช่น เครื่องเล่น ของใช้ ของกินทำให้เด็กเกิดประสบการณ์ที่ดีในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นและส่งผลไปสู่การเติบโตเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม บทบาทสมมติเป็นการฝึกให้ผู้แสดงได้เรียนรู้ที่จะปรับพฤติกรรมและหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นการช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น รู้จักร่วมมือ แบ่งปัน ช่วยเหลือผู้อื่น ยอมรับและเป็นมิตรกับผู้อื่น (มุสตี กุฎอินทร์, 2558)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การใช้กิจกรรมบทบาทสมมติควรศึกษาทำความเข้าใจขั้นตอนการจัดประสบการณ์ก่อนการนำไปใช้ให้ชัดเจน พิจารณาตามความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษาและพฤติกรรมทางสังคมตามพัฒนาการของเด็กแต่ละช่วงวัย เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมสามารถยืดหยุ่นได้เนื่องจากเด็กแต่ละวัยมีความสนใจและความพร้อมในการทำกิจกรรมที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมในรูปแบบอื่นที่เสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมนอกเหนือจากกิจกรรมบทบาทสมมติ เช่น กิจกรรมการเล่านิทาน กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม หรือศึกษาผลการใช้กิจกรรมบทบาทสมมติเพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคม ด้านอื่น ๆ เช่น ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีระเบียบวินัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรมวิชาการ. (2540). *คู่มือการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษา*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560 (สำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี)*. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *การพัฒนาเด็กอย่างเป็นองค์รวม*. พลัสเพรส.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2554). *คู่มือเลี้ยงลูกวัยอนุบาลให้เก่งฉลาดเป็นคนดีมีคุณภาพ*. สนุกอ่าน.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2556). *กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย*. เจ้าพระยาระบบการพิมพ์.
- จิระนะ ดวงภูเมธ. (2561). *การพัฒนาการจัดกิจกรรมการเล่านิทานประกอบการแสดงบทบาทสมมติเพื่อส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณัฐยาภรณ์ ผ่องแผ้ว. (2557). *อนาคตภาพการจัดการศึกษาในพื้นที่พหุวัฒนธรรมภายใต้ประชาคมอาเซียน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทิศนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เบญญา แสงมลิ. (2545). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. เมธีทิปส์.
- ผุสดี กุญอินทร์. (2558). *เด็กกับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์*. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภัสรา เอกมาต. (2556). *การจัดการชั้นเรียนตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของแบนดูราที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- เยาวพา เตชะคุปต์. (2554). *การศึกษาปฐมวัย*. โอเดียนสโตร์.
- รสสุคนธ์ เนาวบุตร. (2557). *แนวทางการจัดการศึกษาเรียนรู้ร่วมพหุวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนบ้านป่าละอู อำเภอบ้านนา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัศมี บุญศิริ. (2556). *การพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือกันในกลุ่มของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมบทบาทสมมติตามวิถีชีวิตหมู่บ้านชน อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร]. Thailand. <https://bit.ly/39kY8PA>
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561) *แนวแนะวิธีการเลี้ยงดู ดูแล และพัฒนาเด็กปฐมวัยตามสมรรถนะเพื่อเพิ่มคุณภาพเด็กตามวัย 0-5 ปี*. พริกหวานกราฟฟิค.

- สายชน วงसानน. (2547). ผลของการจัดประสบการณ์แบบโครงการที่มีต่อการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่มีปัญหาทางพฤติกรรม [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุพิศษา บุพศิริ. (2560). ผลการจัดประสบการณ์การแสดงบทบาทสมมติประกอบการเล่านิทานเพื่อเสริมสร้างความสามารถทางด้านภาษาและการกล้าแสดงออกของเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภาษาอังกฤษ

- Beaty, J. J. (2005). *Observing development of the young child*. Merrill Prentice Hall.
- Hurlock, E. B. (1978). *Child development* (5th ed.). McGraw – Hill.
- Smith, P. K., Cowie, H., & Blades, M. (2011). *Understanding children's development*. John Wiley and Sons.